

**ВИРТУАЛЬНАЯ ЯЗЫКОВАЯ ЛИЧНОСТЬ БЛОГЕРА
(НА ПРИМЕРАХ ЖЕНСКИХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ БЛОГОВ
РУНЕТА И УКРНЕТА)**

Пожидаева Ирина

(Киев)

В даній статті досліджується структура віртуальної мовленнєвої особистості – автора жіночого суспільно-політичного блогу на вербально-семантичному, лінгвокогнітивному та мотиваційно-прагматичному рівнях.

Ключові слова: *віртуальна мовна особистість, енциклопедичні, лінгвістичні, інтерактивні знання, гендер*

В данной статье исследуется структура виртуальной языковой личности – автора женского общественно-политического блога на вербально-семантическом, лингвокогнитивном и мотивационно-прагматическом уровнях.

Ключевые слова: *виртуальная языковая личность, энциклопедические, лингвистические, интерактивные знания, гендер*

This article reserches virtual linguistic identity of female social political blog on verbal semantic, lingvocognitive and motivation pragmatic levels.

Key words: *virtual linguistic identity, enciclopedic, interact knowledge, gender*

Постановка проблеми. Антропоцентризм сучасних лінгвістических досліджень акцентував увагу на категорії *языковая личность*. Представленням *языковой личности* імпліцитно оперували Г.Штейнталь, В.Вундт, А.А.Шахматов (ввів поняття *идиолекта*). Перше звернення до категорії *языковая личность* пов'язано з іменем німецького ученого Й.Вейсгербера, а в слов'янській лінгвістиці перші кроки зробив В.В.Виноградов, розробивши два вектори вивчення *языковой личности* – автора і персонажа. Урівнева модель і систематичне обґрунтування поняття *языковая личность* запропоновані в роботах Ю.Н.Караулова, який визначає *языковую личность* як «углубление, развитие, насыщение дополнительным содержанием понятия личности вообще» [3, с. 38], як «совокупность способностей и характеристик человека, обуславливающих создание и восприятие им речевых произведений (текстов), которые различаются а) степенью структурно-языковой сложности, б) глубиной и точностью отражения действительности, в) определенной целевой направленностью» [4, с. 3].

Актуальность исследования. Розвиток інформаційних технологій, поява і розвиток Інтернету створили принципово нову середовище для самореалізації і самопрезентації особистості. Реалізація можливостей Інтернету, таких як «безмірні і швидко відтворювані ресурси пам'яті; наближується до людському темпу «мишлення»; здатність засвоювати інформацію інтерактивно, поліекранно і нелінійно, неможливо поза мовної ідентифікації людини» [8]. Інтернет – нова середовище функціонування мови і мови, де віртуальна мовна особистість представлена в створюваних нею дискурсах. Вслід за Л.Ф.Компанцевою, ми визначаємо *виртуальную языковую личность*, як «дискурсивний варіант мовної особистості, представлений в мовному просторі Сеті, зафіксований в комунікативних стратегіях і тактиках спілкування, типах мовного поведіння, в значеннях фрагментів гіпертекста, лінгвокогнітивних особливостях тезауруса» [5, с.75].

Дослідження *языковой личности* проводиться багатьма сучасними лінгвістами (В.І. Карасиком, Л.Ф. Компанцевою, Е.А. Селивановою, Г.Н.Трофимовою і др.) в нерозривній зв'язі з дослідженням параметрів *языкового сознания* (Е.І. Горошко, Е.Ф. Тарасов і др.) і *речевого поведіння* (Т.Г. Винокур і др.). Тем не менше, вивчення категорії *виртуальная языковая личность* – нова сфера лінгвістического знання, значимий параметр інтернет-комунікації.

Цель нашей статьи: исследовать *вербально-семантический, лингвокогнитивный и мотивационно-прагматический* уровни языковых личностей авторов женских общественно-политических блогов с учетом гендерного аспекта.

Значимым для нашего исследования является соотношение *энциклопедических, лингвистических и интерактивных* знаний. В теории искусственного интеллекта (на которой базируется функционирование Интернета) принято выделять *энциклопедические и лингвистические* знания [1, с. 26]. *Энциклопедические* знания репрезентуют предметы, ситуации, события, факты, которые могут составлять смысл вербального общения. *Лингвистические* знания – это правила соотношения языковых единиц с экстралингвистическими объектами, например, правила построения предложения. Для осуществления эффективной коммуникации важен еще один тип знаний – знания *интерактивные*, которые определяют прагматический компонент коммуникации: характеристику адресата, специфику избранной коммуникативной стратегии, правила вежливости и т.д. [1, с.27].

Ю.Н.Караулов писал, что *языковая личность* есть «совокупность способностей и характеристик человека, обуславливающих создание и восприятие им речевых произведений (текстов), которые различаются а) степенью структурно-языковой сложности, б) глубиной и точностью отражения действительности, в) определенной целевой направленностью» [4, с.3]. Предлагаем исследовать *виртуальную языковую личность* автора женского общественно-политического блога на основании трех уровней структуры, предложенных Ю.Н.Карауловым: *вербально-семантического, тезаурусного (лингвокогнитивного), мотивационно-прагматического*.

1. *Вербально-семантический уровень*. Исследуя языковую личность на вербально-семантическом уровне, мы учитываем как литературную норму, характерную для данного социума, так и узуальные нормы отдельных речевых сообществ и определяющих «круг своих». Нами были исследованы женские блоги, размещенные на порталах «Украинской правды», «Корреспондента», «Эха Москвы», в результате мы пришли к выводу, что обязательным условием создания коммуникативно эффективного блога является соблюдение литературных норм русского, английского и украинского языков, что позволяет авторам работать в системе переключения кодов. «Письмо Медведева Януковичу. Draft» (блог А.Гетьманчук. – <http://blogs.pravda.com.ua>); «5 is live» (блог А.Шевченко. – <http://blogs.pravda.com.ua>); «Така дискусія була б корисна і Вам, і мені, і всім іншим, хто нею зацікавлений. Позатим – на вашу шпильку, що я, мовляв, пишаюся тим, що голосувала за визнання Голодомору геноцидом, то, знаєте, я справді цим пишаюсь і думаю, що маю на це моральне право. На цьому я припиняю наш діалог, бо не звикла дискутувати з тим, кому це нецікаво. Залишаюся з прихильністю до Вас. Ганна Герман» (блог А.Герман. – <http://blogs.pravda.com.ua>); «Цю спільноту можна обкрадати, але ні в якому разі, за жодних обставин не можна зневажати: перше правило, яке мав би зарубати собі на носі кожен, хто рветься нею "поруліть"» (блог О.Забужко. – <http://blogs.pravda.com.ua>).

Лингвокультурологическое знание может быть реализовано имплицитно, что предполагает, например, обращение к иноязычным источникам, интервьюирование лиц, которые говорят на неродном для блоггера языке и пр. «Давно вже, відверто кажучи, не реагую на те, що говорить російський посол при НАТО Дмитрій Rogozin. Але остання його стаття, написана в дуєті з моїм добрим знайомим, колишнім міністром оборони Фолькером Рюе, та опублікована в німецькій *Sueddeutsche Zeitung*, явно заслуговує на увагу» (блог А.Гетьманчук. – <http://blogs.pravda.com.ua>).

Соблюдение грамматических, лексических, стилистических норм приобретает статус обязательности в блогговой коммуникации. «Коментарі до всіх світлин створені англійською мовою. З думкою про не-англомовних українців до цих коментарів додали аркуші А4 з текстом українською. Дуже приємна ініціатива, але український текст нечитабельний. Здається, це машинний переклад – неузгоджені між собою частини

речення, буквальний переклад деяких топонімів, проблеми з підрядністю та сурядністю. Натомість англійський текст цілком прозорий – його писали справжні носії мови» (блог І.Славинської. –<http://blogs.pravda.com.ua>).

2. *Тезаурусний (лінгвокогнитивний) рівень* пов'язаний з пізнавальною діяльністю людини. Єдиниці лінгвокогнитивного рівня – поняття, ідеї, концепти, складаються у кожній мовній особистості в «більш або менш упорядковану, більш або менш систематизовану «картину світу», що відображає ієрархію цінностей. Лінгвокогнитивний рівень пристрою мовної особистості та її аналіз передбачає розширення значення та перехід до знань, а, значить. Охоплює інтелектуальну сферу особистості» [4, с.5]. В контексті нашого дослідження суспільно-політичних жіночих блогів реалізація лінгвокогнитивного рівня мовної особистості пов'язана з зафіксованими в мовній свідомості авторів блогів знаннями суспільно-політичного контексту на рівні окремої країни та міжнародному рівні, знайомство та комунікація з політичними лідерами та активістами політичних та суспільних рухів, вивчення та аналіз преси, розуміння соціально-психологічних та геополітичних процесів та ін. Ці енциклопедичні знання реалізуються в вільному володінні базовими суспільно-політичними термінами, іменуваннями відомих політичних фігур та сил, адекватним використанням професійної термінології та ін. «А правда, що «Модернізація» – це просто нове слово для надто сміливих громадян реформ? Чи це таке подібне місії, яка повинна розглядатися у кожного, навіть м'якого, авторитарного режиму? Без місії режим нестерпим та бессмысленен» (блог І.Ясиної. – <http://www.echo.msk.ru>); «Дивно, взагалі-то. Від мене кажуть: козаки, і не боюсь ні вирячених очей і піни злості на устах, ні зворушливих ридань патріота. Козаки – то й козаки. Кажуть: партизани, і теж не боюсь. А від УПА, повстанці, бандерівці – я казати не стану, та і не одна я така обережна» (блог Е.Захарченко. – <http://blogs.pravda.com.ua>).

За думкою Н.М.Рудніченко, «енциклопедичні знання можна отождествити з *превзяткою*» [6], яка в межах дискурсу реалізується як *оціночна превзятка* (термін В.Карасика) [2, с.3]. Це положення на рівні інтернет-спільноти реалізується обговоренні актуальних суспільно-політичних тем. «Сейчас проходить засідання Київського апеляційного адміністративного суду, на якому вирішується не просто доля 5 каналу та ТВі, а доля України на найближчі 5 років. Все, що відбувається за стінами суду повністю відповідає абсурду ситуації з каналами: в країні, яка вже 19 років провозглашає себе незалежною та демократичною, проводиться вибір між сворачиванням свободи слова та збереженням демократії» (Блог А.Гуцол. – <http://blogs.korrespondent.net>); «Жаль, що у Януковича немає Межигор'я на Буковині або Закарпатті, і що він не особливо любить бути в західних областях. Уверена, якщо президент частіше гостив в цих регіонах, глядиш і з паводками ситуація стабілізувалася. Так що, заради порятунку затоплених, кожній області по Межигір'ю» (блог І.Соломко. –<http://blogs.korrespondent.net>)

Як зауважує В.Карасик, для отримання більш адекватної картини представлення цінностей в структурі мовної особистості, важливо враховувати поряд з оціночною та номінативною сторонами та власне аксіологічну сторону проблеми [2, с.166]. Лінгвокогнитивний рівень мовних особистостей авторів проаналізованих нами блогів відображається в аксіологічно маркованої реалізації створюваної ними картини світу та головних концептів суспільно-політичного дискурсу.

3. *Мотиваційно-прагматичний рівень* визначається цілями та завданнями комунікації – намірами мовлячого, його інтересами, мотивами та конкретними комунікативними установками. Саме мотивованість мовлячого, яка, за визначенням Ю.Н.Караулова, є «комунікативно-діяльнісною потребою», єдиною єдиною прагматичного рівня мовної особистості [3, с. 215]. Для кожного рівня структури мовної особистості встановлюються «специфічні для них

единицы: слова, понятия, деятельностно-коммуникативные потребности» [7, с.370]. Из трех уровней языковой личности именно мотивационно-прагматический характеризует коммуникативные способности индивида, поскольку реализация этого уровня обусловливается *интерактивными знаниями*, а именно использованием соответствующих коммуникативных стратегий, реализацией имплицитных и эксплицитных целей высказывания, выбором коммуникативной тактики и определенного типа коммуникативного поведения.

Нами был отмечен ряд коммуникативных установок, характерный для женского политического блогинга:

- привлечение внимания к социальным проблемам: *«У нас очень много работающих детей. Кто-то цветы продает, кто-то на рынке помогает родителям, кто-то на скрипке в метро играет. Сейчас школа началась, многие на школу забьют и будут продолжать деньги зарабатывать. На эту проблему никто не обращает внимания. А это эксплуатация детского труда, совершенно невозможная еще 20 лет назад. Хотя есть и те, кто считает, что так они воспитывают детей и помогают им понять, что такое деньги. А у Вас есть такие знакомые дети?»* (Блог И.Сандул.– <http://www.kyivpost.com/ua>);

- стремление к стабильности и миру в стране: *«Миру следует привыкать к новому облику Украины: уравновешенному и прагматичному партнеру, который не даст вовлечь себя в геополитические интриги, но при этом будет поддерживать равноправные отношения со всеми крупными мировыми игроками. Сейчас как в украинской, так и в иностранной прессе, неоднократно звучат диаметрально противоположные оценки нового внешнеполитического курса, провозглашенного Президентом Януковичем, но все они сводятся к одному – Украина, наконец, начала заботиться о собственных национальных интересах! И в будущем может стать эффективным посредником в налаживании диалога между Россией и Западом».* (Блог И. Бережной.– <http://www.kyivpost.com/ua>);

- ироничное отношение к социально-политическим проблемам: *«Дуже хотілося б щоб такі слухання відбулися і голос громади було почуто. В іншому випадку, рішення про зміну законодавства про місцеві вибори може бути прийнято, як завжди, кулуарно»* (Блог О.Билозир.– <http://blogs.pravda.com.ua>); *«Три місяця почти не была в Москве. И совершенно не тянет: ко всему, кажется, уже привыкла, – и к тому, что политики с чиновниками не в пример российским открытее, да и политическая жизнь куда живее и интереснее. И хотя, конечно, все далеко не так радужно на Украине, как хотелось бы: и со свободой слова, и с отношением властей предержащих к прессе, украинцам повезло годаздо больше, чем нам»* (Блог В. Холмогоровой.– <http://blogs.korrespondent.net>).

Выводы. Проведенное нами исследование подтвердило обоснованность исследования *виртуальной языковой личности* как варианта *языковой личности*. Виртуальная языковая личность автора женского общественно-политического блога имеет набор базовых компонентов (достаточно высокий образовательный уровень, активная профессиональная деятельность, гражданская позиция и др.). Прагматический уровень исследования структуры виртуальной языковой личности женского блога позволяет сделать вывод об активной коммуникативной деятельности женщин в Сети, реализации их гражданской позиции, концептуальной оформленности языковой картины мира, актуализирующей национальные концепты.

Перспективы дальнейших исследований. Мы полагаем, что изучение структуры и функционирования виртуальной языковой личности в информационно-коммуникативном пространстве Сети имеет когнитивно-прагматический вектор с выраженным гендерным акцентом. По нашему мнению, возможна и актуальна типологизация коммуникативных ролей и создание перечня коммуникативно-деятельностных потребностей в рамках женских общественно-политических блогов, а также дальнейшее исследование гендерного компонента интернет-коммуникации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Богданов В. Коммуникативная компетенция и коммуникативное лидерство/ Вадим Богданов // Язык, дискурс и личность: Межвуз. сб. науч. трудов. – Тверь, 1990. – С. 26–31.
2. Карасик В.И. Язык социального статуса. – М.: Гнозис, 2002. – 334 с.
3. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. – М.: Эдиториал УРСС, 2003. – 264 с.
4. Караулов Ю.Н. Язык и личность. – М.: Наука, 1989. – 216 с.
5. Компанцева Л.Ф. Интернет-лингвистика когнитивно-прагматические и лингвокультурологические подходы: Монография. – Луганск: Знание, 2008. – 528 с.
6. Рудниченко Н.Н. Дискурс электронных средств массовой коммуникации в информационном обществе: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15. – КНУ им. Т.Г.Шевченко.– К., 2009. – 25 с.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підруч. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
8. Трофимова Г.Н. Информационные технологии и формирование языковой личности молодого журналиста. Электронный ресурс: <http://ito.edu.ru/2003/I/1/I-1-3322.html>.